

Våldshandlingarna retade till sist infödingarna, så att de började rusta till självförsvar. På återvägen till Kamtjatka förliste fartyget. Sjörovarna räddade livet, men allt vad de samlat genom sina plundringar blev vågor-
nas rov.

Den stora ön Kodiak utanför Alaska upptäcktes år 1762 av Stepan Glotov. Här sökte infödingarna sätta sig till motvärn. De överöste skeppet med en skur av pilar, men ryssarnas bössor drevo dem på flykten. Bördor av torrt hö och svavel, som de lämnade efter sig, visade, att de tänkt sätta eld på fartyget. Vid nästa anfall kommo de skyddade bakom stora sköldar av trä, men det gick dem lika illa. Till sist kommo de med stora bröstvärn, som karlar sköto framför sig. Men inte ens detta hjälpte dem.

Det ges en parallell mellan denna ryssarnas framstöt på amerikansk mark och nordbornas expeditioner till Helluland, Markland och Vinland, nämligen däri att ingendera gruppen hade någon föreställning om, att de kommit till en ny världsdel. Grönlandsvikingarna drogo ut i tron på några öar eller stränder, som de sett i oceanen. För ryssarna klarnade först senare det nya landets större sammanhang. Sedan regeringen i S:t Petersburg sökt dämpa sina undersåtars våldsamerhet på Aleuterna och i Alaska, fick ett s. k. rysk-amerikanskt kompani 1799 monopol på handeln. Alaska med Aleuterna såldes 1867 av ryssarna till Förenta Staterna för 7,2 miljoner dollar.

UTFORSKNINGEN AV NORDAMERIKAS INLAND

När vi nu gå att skildra de stora inlandsfärderna, begynna vi med att nämna några ord om ännu en sjöresa på Stilla havet. Dess sammanhang med en färd tvärs genom kontinenten skall strax bli uppenbart.

År 1792 var kapten Robert Gray med sitt fartyg "Columbia", hemma-hörande i Boston, ute på en världsomsegling, och han gick då ett stycke uppför den mäktiga flod, som han gav namn efter sitt fartyg. Endast 14 år tidigare hade kapten Cook kartlagt denna kust. Samtidigt med Cook var Vancouver i arbete där, men ingendera av de två berömda engelska upptäcktsfararna hade observerat Columbiafloden.

Grays upptäckt hälsades med entusiasm i de från engelsk överhöghet nyligen befriade Förenta Staterna, och för att göra anspråket på den nyupptäckta flodens avrinningsområde effektivt sändes två officerare, Meri-

Zebulon Montgomery Pike.

wether Lewis och William Clark med 32 man att göra det stora försök, som La Verendrye och hans söner på 1740-talet endast kunde genomföra i en första etapp.

Lewis och Clark utgingo, liksom fransmännen, från en av mandan-indianernas byar. Från den 7 april till den 11 augusti 1806 arbetade de sig uppför Missouri och ett av dess källflöden, Jeffersonfloden, med båtar och till sist kanoter. Sedan banade de sig väg genom Klippbergen, tills de nådde en ström, som förde till Columbiafloden, på vilken de färdades ner till mynningen i Stilla havet (7 november 1806). Därmed hade de fullbordat det framträngande genom kontinenten, som 200 år tidigare begyntes av Champlain.

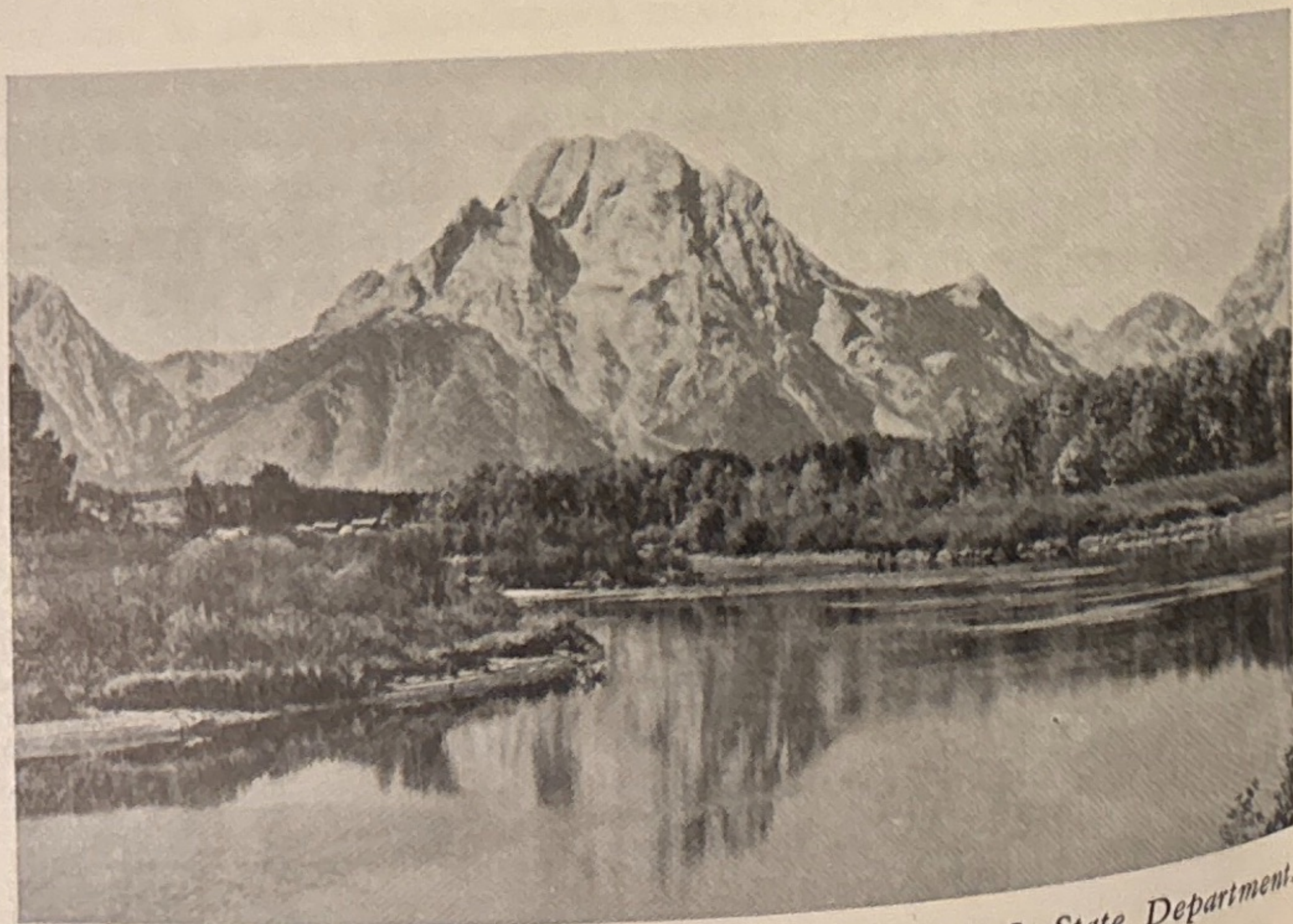
Medan Lewis och Clark under två och ett halvt år voro borta på sin stora transkontinentala upptäcktsfärd, hade en annan officer, Zebulon Montgomery Pike, gripit sig an med att utforska övre Mississipp och dess stora västliga tillflöden Arkansas och Red River. Utgående från S:t Louis tog han sig uppför Missouri till Kansasfloden och till Arkansas, som han genom de ändlösa stäpperna följde till fjällfoten, där Pikes Peak vittnar om hans besök. Under ytterst svåra bergvandringar, där hans expedition ej hade annat att leva av än vilt, som de kunde nedlägga, sökte han efter Red Rivers källflöden. Till sist trodde han sig ha lyckats, men fann först för sent, att han istället kommit in i Rio Grande del Nortes flodområde, där han

togs tillfånga av en spansk gränspostering och blev först långt om länge frigiven.

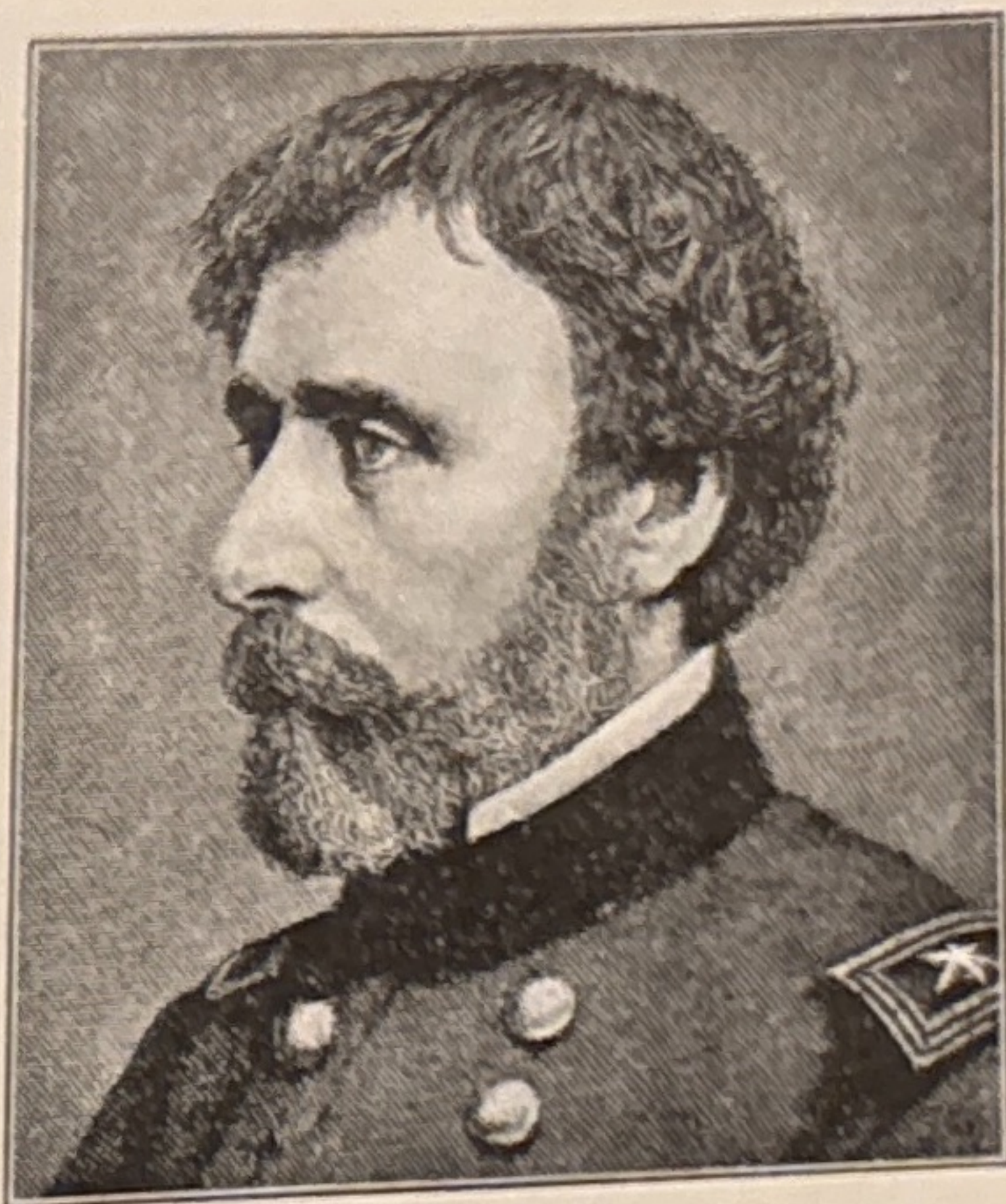
Tretton år senare (1819—1820) grep sig major Long an med samma problem. Han gick uppför Missouri och Plattefloden och medförde en liten ångbåt, som väckte stort uppseende bland indianerna. Även Long fick sin bergstopp, Longs Peak, ett stycke norr om Pikes. På återvägen trodde sig Long ha funnit Red Rivers källflöde men insåg småningom, att han kommit till den s. k. Canadian River, ett sydligt tillflöde till Arkansas. Den, som studerar nutidens detaljerade och exakta karta över Nordamerika, skall strax komma underfund med, varför dessa uthålliga pionjärer ej funno källan till Red River, där de sökte den vid fjällkedjans fot.

Den främste av dessa "Västerens stigfinnare" var John Charles Frémont, en i hög grad kraftfull och färgstark personlighet. Son av en till sydstaterna inflyttad fransman, föddes han den 13 juli 1813 i Savannah i Georgia. Han blev 1838 underlöjtnant vid topografiska kåren och vann sin berömmelse som "Vilda västerens" store kartläggare.

I maj 1842 drog Frémont ut på sin första stora expedition. Han hade med sig en elitkår av beridna kanadensiska voyageurs och amerikanska pionjärer. De hade 8 vagnar med mulåsnespann och dessutom en båt

Mount Moran i Grand Teton National Park. — Foto: U. S. State Department.

John Charles Frémont.

för de planerade flodfärderna. De utgingo från Kansasfloden, och deras huvudsyfte var att utforska Södra och Norra Plattefloderna. Under marschen över prärien hade de ypperliga tillfällen att förstärka sitt proviantförråd. Ännu strövade väldiga buffelhjordar över den ändlösa grässlätten. Plötsligt kunde de se ett dammoln stiga upp, och kort därefter flock på flock galoppera förbi. Vid ett tillfälle räknade Frémont 11 000 djur inom synhåll.

Vid Platteflodernas sammanflöde delade sig expeditionen i två grupper. Själv färdades Frémont med några få deltagare och lätt utrustning utefter den södra floden, medan huvudstyrkan följde den norra. En dag kom en indianflock, som tydligen jagade efter Frémont och hans lilla följe. Först var det bara ett tjog, men fler och fler dök upp bakom en höjd och kommo störtande ner på de vita männen, som väntade med fingret på avtryckaren. När indianernas hövding var helt nära, ropade en av Frémonts karlar, som för pälshandel färdats i denna trakt: "Vad är det med dig, ditt fä, känner du inte igen mig?" Indianen sköt som en pil förbi de vita, vände i en skarp båge och red upp till Frémont bjudande handen, medan han slog sig för bröstet och ropade: "Arapaho!" Det var namnet på hans stam. Faran var över.

Nu sågo de i fjärran Klippbergens taggiga kontur med den snöklädda Longs Peak. Men Frémont vände åt norr mot Fort Larami, en befäst sta-

tion vid Norra Plattefloden och tillhörande ett amerikanskt pälsjägarsällskap. Det var nu knastertorr sommar ute på prärien med gräset nedbränt av solhettan och villebrådet försvunnet, så att det inte fanns något att äta för vare sig hästar eller människor. Därför var det en fröjd för Frémont och hans män att från Larami fortsätta västerut upp i bergen, där de utsvultna djuren funno rikt bete. Här ligger som en skiljare mellan norra och södra Klippbergen det ytterst viktiga Sydpasset, genom vilket vid denna tid redan stora utvandrarskaror strömmade på väg till Oregon och där några år senare guldgrävare och mormoner skulle vandra på väg till Californien och till Utah.

Innan Frémont vände uppe i passet, undersökte han bergen vid Wind River och besteg den 4 203 meter höga topp, som fick namn efter honom.

Återfärden gjordes med båten på Sweet Water River och Norra Plattefloden. Här var fullt upp med farliga strömvirvlar, och rätt som det var kantrade båten. Det såg först ut som en katastrof, men endast det meteoro-

Zuñi-indianerna i sin ormdans. Prescott, Arizona.

*Vägen till Los Angeles gick genom apelsinlundar, mot en bakgrund av snö-
höljda berg.*

logiska observationsmaterialet hade gått förlorat. I mitten på oktober 1842 var expeditionen tillbaka i S:t Louis.

Efter drygt ett halvår bröt Frémont upp på en ny expedition med en personal av 40 man, av vilka flera varit med på den första färden. Det närmaste målet var Arkansasflodens källor, och åter gick vägen uppför Södra Plattefloden till landet vid Pikes Peak och vidare söderut längs bergskedjans fot.

Huvuduppgiften var nu att undersöka den vid denna tidpunkt nästan okända Stora Saltsjön. Visserligen hade några få pälshandlare sett den stora vattenytan, men deras berättelser voro fulla av fantastiska antaganden. Det var klart, att den i ett bäcken liggande sjön ej hade något synligt avlopp till havet, men i stället tänkte man sig, att dess vatten genom underjordiska tunnlar tömde sig i Stilla havet. Det erfordrades ett omfattande och mångsidigt forskningsarbete, grundlagt av Frémont och fullföljt av en lång rad av forskare, innan man vann klarhet om att "The great basin",

som Frémont kallade området kring Stora Saltsjön, är ett avloppslöst bäcken och att den nutida saltvattenspannan endast är en restsjö från tidigare mera nederbördsrika tidsskeden, markerade av praktfulla terrassbildningar upp till nära 300 meters höjd på kringliggande höjdsluttningar.

På den torra stäppen inom The great basin levde några små flockar fattiga indianer, som livnärde sig på rötter och vilda frukter, litet fisk, ormar och insekter. På nästan samma sätt fick Frémonts expedition dra sig fram, då den medförda provianten var slut.

Från Stora Saltsjön rörde sig expeditionen långsamt mot nordväst, tills man på andra sidan om de berg, som inrama saltsjöbäckenet, fann skogar och gott betesland. Följande först Snake River och sedan Columbiafloden kom Frémont i november 1843 ner till Stilla havet. Men han dröjde här endast ett par veckor. De stora utforskade plåtåerna i södra Oregon lockade honom. Två gånger överskred han Kaskadbergen, och efter ytterst hårda strapatser kom han genom den californiska längsdalen till San Fran-

*San Diego de Alcalá, den första spanska kyrkan som byggdes i Californien. Ut-
efter den första landsvägen — El Camino Real — byggdes 21 kyrkor med en
dagsresas mellanrum.*

*Canadas berömda
ridande polis.*

cisco, som då var blott en liten spansk missionsstation. Efter en lång båge åt söder till Los Angeles för att kringgå Mohaveöknen vände han åter mot nordost och återvände utför Platte och andra floder till S:t Louis. Med självkänsla kunde han visa på att Stora Saltsjöbäckens egendomliga natur blivit klarlagd genom hans färd. Mormonernas bosättning i trakten av Stora Saltsjön företogs också med ledning av den skildring, som han gav av detta underliga landskap.

Hans tredje expedition (1845—1846), vilken började som en forskningsfärd, förvandlades genom omständigheternas makt till ett erövrings-tåg. Han kom i konflikt med de mexikanska ämbetsmännen i Californien och samlade då en skara amerikanska nybyggare och erövrade landet, vars förste guvernör han blev. Efter en del svårigheter inom tjänsten tog han 1848 avsked och företog samma år på egen bekostnad en ny expedition,

under vilken han anvisade den väg till Californien över Rio Grande, där man sedermera anlade Södra Pacificbanan.

Hans femte och sista färd (1853—1854) avsåg rekognoscering för en järnväg från Mississippi till Stilla havet.

Efter den fjärde expeditionen inköpte han i Sacramentodalen ett rikt guldförande område, Mariposa, där han en tid bodde som privatman. Men lyckan förblev honom ej trogen. Under sitt sista levnadsår räddades han från direkt nöd genom en av kongressen beviljad pension.

NORDVÄSTRA CANADA UTFORSKAS

I Canadas nordvästra vildmarker utfördes mot slutet av 1700-talet ett par stora överlandsfärder av grundläggande betydelse.

Vid Churchillflodens mynning i Hudsonviken hade Hudson Bay-kompaniet en station, dit chipeweyanindianer årligen kommo med sina pälsvaror. Kompaniets tjänstemän lade märke till att dessa indianer i stor utsträckning brukade redskap av koppar, och indianerna berättade, att de

Kråkfot, hövdingen, som talade till Canadas generalguvernör den 10 september 1881.

